

Fietsen in Alkmaar Overdie

Onderzoeksresultaten en aanbevelingen

mei 2013

Fietsersbond

voor veilig, snel en plezierig fietsen

Titel Fietsen in Alkmaar Overdie, onderzoeksresultaten en aanbevelingen van het project Wijken voor de Fiets in Alkmaar Overdie

Auteur Piet van der Linden, team Beleid en Onderzoek

Jaartal 2013

Het project Wijken voor de Fiets in Alkmaar Overdie is tot stand gekomen met inbreng van de Fietsersbondafdeling Alkmaar, enkele deskundige leden, wijkorganisaties, woningcorporatie Woonwaard, de gemeente Alkmaar én de respondenten van de enquêtes. Allen dank daarvoor.

Als ondergrond voor het kaartmateriaal is gebruik gemaakt van Google Maps.

De Fietsersbond komt op voor de belangen van fietsers in Nederland en zet zich in voor meer en betere mogelijkheden om te fietsen. Dat kan dankzij de steun van onze leden. De Fietsersbond heeft 35.000 leden, 150 afdelingen en 1500 actieve vrijwilligers, verspreid over heel Nederland.

Copyright Fietsersbond 2013.

Overname van teksten is toegestaan met bronvermelding.

Fietsersbond
Postbus 2828
3500 GV Utrecht
www.fietsersbond.nl
Telefoon 030-2918171
wijkenvoordefiets@fietsersbond.nl

Inhoud

1	Inleiding	4
2	De ruimtelijke opbouw en ontwikkeling van Overdie.....	5
3	Verkeersproblemen door de bril van de minder vaardige fietser uit Overdie.....	6
4	Conclusie en aanbevelingen.....	8
	Bijlage: resultaten van de enquête.....	13

1 Inleiding

Wijken voor de Fiets is een project van de Fietsersbond dat zich richt op het verbeteren van het fietsklimaat in achterstandswijken. Van december 2012 t/m mei 2013 is dit project uitgevoerd in Alkmaar Overdie.

Bewoners van achterstandswijken bewegen minder en zijn ongezonder dan de gemiddelde Nederlander. Het dagelijks gebruik van de fiets kan helpen om deze situatie te verbeteren. En een goed fietsklimaat in een wijk zorgt ervoor dat er veel wordt gefietst wat weer leidt tot aantrekkelijk wonen en werken.

Voor een goed fietsklimaat zijn hoofdzakelijk de drie volgende aspecten van belang:

- goede en aantrekkelijke infrastructuur om te fietsen,
- goede voorzieningen voor fietsen, zoals veilige routes en parkeergelegenheid
- een cultuur waarin fietsen als een handige en volwaardige vervoerwijze wordt beschouwd.

In een ideale fietswijk zijn deze drie aspecten van hoog niveau en met elkaar in balans. Dat leidt tot veel verplaatsingen per fiets en daarmee is het goed voor de bereikbaarheid, de luchtkwaliteit en de leefbaarheid in de wijk, en ook voor de bewegingsvrijheid, gezondheid en portemonnee van de bewoners. (Gijswijk, 2010)

Het project in Alkmaar Overdie heeft uit verschillende onderdelen bestaan. Er is een startbijeenkomst geweest met een aantal organisaties en personen die in de wijk actief zijn, 22 vrouwen hebben fietsles gekregen, kinderen hebben mee kunnen doen aan een fietsbehendigheidswedstrijd, wijkbewoners hebben hun fiets kunnen laten controleren en repareren, avonden zijn georganiseerd om de haalbaarheid van fiets-gerelateerde activiteiten te bespreken en tot slot is in de Thomas á Kempislaan no. 60 de tentoonstelling *De Fietsvriendelijke Wijk* gehouden. Deze biedt veel informatie over fietsen en bevat aansprekende voorbeelden van het fietsvriendelijk inrichten van wijken. Het doel ervan is bezoekers na te laten denken over hoe hun wijk fietsvriendelijker zou kunnen worden.

Daarnaast is een enquête gehouden onder bewoners en fietsende bezoekers van het winkelcentrum Geert Groteplein. Daarmee is informatie verzameld over het fietsgebruik en de mening over het

fietsklimaat. Deelnemers aan de enquête is ook gevraagd naar knelpunten en verbeteringen van de voorzieningen voor fietsers buiten Overdie. Hoewel de enquêteresultaten niet representatief zijn, onder andere omdat 60% van de respondenten ouder is dan 55 jaar, geven deze toch een redelijk indicatie van de mening van de fietsende bewoners.

De informatie uit de enquête is geanalyseerd en in kaart gebracht. De resultaten zijn, aangevuld met de verkeerskundige kennis van de onderzoeker. Ook de inbreng van betrokken wijkbewoners en –organisaties tijdens de informatieavonden hebben bijgedragen aan een set van concrete aanbevelingen. Verder is gebruik gemaakt van enkele gemeentelijke beleidstukken over verkeer en fietsen en van enkele bevolkingsgegevens.

2 De ruimtelijke opbouw en ontwikkeling van Overdie

Overdie is de meest zuidoostelijk gelegen wijk van de gemeente en heeft een grootte van ongeveer 170 hectare. Het Noord-Hollands kanaal vormt de noord- en oostgrens, de N242 de zuidgrens en de verkeersradiaal Vondelstraat de westgrens. Vanuit de noordwestelijke punt van de wijk, waar Alkmaar is ontstaan en dat grenst aan het oude centrum, is in de vooroorlogse periode de stad uitgebreid (Oud Overdie) en later ten zuiden ervan het park Oosterhout (80 hectare) aangelegd waarin een kinderboerderij en sportterreinen zijn gevestigd. Na de oorlog is ten zuiden van het park de wijk uitgebreid met Nieuw Overdie gerealiseerd. Aan de oostkant van de wijk ligt het bedrijventerrein Overdie dat van de woonwijk is gescheiden door de gebiedsontsluitingsweg Bestevaerstraat.

Het park heeft in het vorige decennium een enorme facelift ondergaan. Met de aanleg van een grote heuvel, de herschikking en toevoeging van sportaccommodaties en de aanpassingen aan de bosschages en het wandel- en fietspadennetwerk, is er aantrekkelijker park ontstaan.

De westelijke helft van Oud Overdie wordt op dit moment geheel vernieuwd met appartement-complexen in diverse prijsklassen. Net zoals in de oude situatie worden er enkel gewone woonstraten gecreëerd, dus geen doodlopende straten (voor het autoverkeer) en geen zgn. fietsstraten¹ of solitaire fietspaden². Wel zijn en worden bij veel complexen een autogarage gerealiseerd wat tot aantrekkelijker straten heeft geleid en minder verkeershinder door parkeermanoeuvres. De oostelijke helft van Oud Overdie is enkele decennia geleden voor een klein deel vernieuwd. De rest bevat vooroorlogse woningen die zijn of worden opgeknapt.

Nieuw Overdie bevat drie grote flats, veel portiek-etagebouw met daartussen een aantal straten met eengezinswoningen en wordt doorsneden door de Koelmalaan die als tangentiële verbinding door veel doorgaand (vracht)autoverkeer wordt gebruikt naar en van de rondweg. Ook Nieuw Overdie bevat verder enkel woonstraten en dus geen doodlopende straten (voor het autoverkeer) en geen zgn. fietsstraten of solitaire fietspaden. De Melis Stokelaan, waarover lijnbussen rijden, is in het vorige decennium afgewaardeerd naar een 30 km. weg.

De winkels zijn gelegen aan de westelijke rand van de wijk vlakbij of aan de Vondelstraat. Daar is ook de enige middelbare school gevestigd. De basisscholen zijn gevestigd ten noorden van de Koelmalaan, tegen het park aan.

Er zijn de laatste jaren ten noorden van de Koelmalaan enkele nieuwe appartementencomplexen gerealiseerd. Een stedenbouwkundig plan voor het gebied tussen de Molenwatering en de Koelmalaan is door de huidige financieel-economische problemen vertraagd. Dat is jammer want het plan bevat een kans voor de completering van een zeer autoluwe fietsroute vanuit Nieuw Overdie tot vlakbij de binnenstad.

¹ Een fietsstraat in een wijk is een woonstraat waarin het autoverkeer ondergeschikt is aan het fietsverkeer en dat op kruisingen voorkomt, die functioneert als een belangrijke fietsverbinding, die op kruisingen voorrang heeft (wettelijk geregeld) en die door vormgeving en inrichting zeer herkenbaar is. Belangrijkste kenmerk van de fietsstraat is dat de positie van de auto er ondergeschikt is aan die van de fiets.

² Een solitair fietspad is een fietspad dat niet langs een weg ligt maar geheel los daarvan een eigen verbinding vormt.

3 Verkeersproblemen door de bril van de minder vaardige fietser uit Overdie

Een wijk nodigt pas uit tot fietsen als ouderen en kinderen (**én** hun ouders) zelf vinden dat het veilig, comfortabel en prettig is om te fietsen. Is dat niet geval dan stoppen ouderen eerder met fietsen en leren kinderen niet meer (goed) fietsen waardoor zij in de toekomst ook minder geneegen zullen zijn te gaan fietsen. Bovendien, niet onbelangrijk: ouderen, kinderen (en allochtonen) zijn ook de groepen die grotere gezondheidsrisico's lopen door gebrek aan beweging en overgewicht.

Op de volgende pagina staan alle in de enquête gemelde locaties met bijbehorende beschrijvingen. Omdat 60% van de geënquêteerden ouder is dan 55 jaar geeft dit een goede indicatie waar de minder vaardige fietsers problemen ondervinden.

Gemelde verkeersproblemen door fietsers uit Overdie

- Boendalestraat -P.Langendijkstraat**
De Lidl aan de Boendalestraat maakt de druk met auto's op i straat en de Pieter Langendijkstraat. Er zijn ook geen snelheidsremmers
- Coomhertkade**
Smal, ruimte delen met auto's die hard kunnen rijden
- Koelmalaan**
Onprettig of gevaarlijk fietsen (is 50 km met een fietsstrook J. Gevaarlijk ook vanwege bushaltes op de strook, de bus rijdt f klem.
- Nieuwlandersingel**
Smalle straat die toch buiten zone 30 valt
- Singels om kop binnenstad**
Druk met auto's en bussen; fietsers op stroken veelal naast parkeren
- Thomas a Kempislaan**
Geparkeerde auto's belemmeren zicht
- Vondelstraat**
Onveilig/onprettig fietsen (is fietsstroken naast 50 km weg). C hte Vondelstraat (2x). Nr 3: sinds komst nieuw voorzieningencentrum aan het eind van de Vondelstraat is de (verkeers)veiligheid ach...
- W. de Zwijgerlaan/J. van Stolberglaan**
Gevaarlijke route (fietsstroken naast parkeren)
- Winkels Koelmalaan**
Gevaar. hinder voor fietsers die het parkeerterrein over moete
- Zeglis**
Te krap en oplopende verkeersdruk door (ontwikkeling van?) Schelphoek
- Bergerhout**
Rotonde 2 x als gevaarlijk genoemd (de fietspaden zijn er aanliggend, dus in dode hoek -JvdH)

- Friesebrug**
Conflict fiets/auto bij afslag naar Randersdijk; fietsers richting Frieseweg worden de pas afgesneden (3x gemeld)
- Kennemerstraatweg/ Kennemersingel**
Gevaar door in S bocht afrijdende auto's
- Koelmalaan bij winkels**
Gevaarlijke oversteek 7 x gemeld
- Koelma laan bij M.Stokelaan**
Gevaarlijk oversteken/gevaarlijke versmalling (op Street View nog geen versmalling -JvdH). Nr 2: linksaf Asseljingstraat in gevaarlijk je kunt slecht voorsorteren
- Koelmalaan/Reviusstraat**
Linksaf Reviusstraat in gevaarlijk (moeilijk voorsorteren)
- Koelmalaan/Tuinderspad**
Linksaf Tuinderspad in moeilijk voorsorteren
- Kennemerstraatweg/Heiloerdijk**
Gevaarlijk kruispunt
- Kruispunt Tesselsebrug-Kanaalkade c.a.**
Problemen met verkeerslicht voor fietsers
- Lorreinelaan bij fietspad**
Gevaarlijk kruispunt door hardrijdend autoverkeer (hele Lorre zonder snelheidsremmers - JvdH)
- Stationsweg/Bergerweg**
Gevaarlijk kruispunt: achterop komende bussen bij het linksaf
- Thomas a Kempislaan/Meis Stokelaan**
Onveiligheid kruispunt: voorrang bij het fietspad onduidelijk
- Vondelstraat/Arcadialaan**
Gevaarlijk oversteken omdat auto's vaak nog hun knipperlicht hebben van het moment dat ze op de rotonde waren en dus l verkeerd signaleren. Nr 2: erg druk met auto's van en naar de rotonde. Rj...
- Vondelstraat/Hoofstraat**
Gevaarlijk kruispunt Tweede: auto's en scooters rijden er te h
- Vondelstraat bij Rederijershof**
Gevaarlijke oversteek tussen Rederijershof en de winkels aa overkant.
- Rotonde Vondelstraat/Koelmalaan**
Gevaarlijk (4 keer gemeld)
- Zeswielen**
Gevaarlijke oversteek van enkelzijdig tweerichtingenpad naar gemengd verkeer (2 x gemeld)
- W. de Zwijgerlaan**
Bij tankstation onoverzichtelijke situatie op kruispunt (JdvH:

- overkant.
- Rotonde Vondelstraat/Koelmalaan**
Gevaarlijk (4 keer gemeld)
- Zeswielen**
Gevaarlijke oversteek van enkelzijdig tweerichtingenpad naar gemengd verkeer (2 x gemeld)
- W. de Zwijgerlaan**
Bij tankstation onoverzichtelijke situatie op kruispunt (JdvH: kruisend en parkerend autoverkeer op en over fietsstrook)
- Bij apotheek de Eenhoorn**
Overlast voor fietsers van wegverkeer (febr. 2013) bijvoorbeeld randen van stelcomplaten
- Montalbaanpad**
Hobbets en kullen in het fietspad
- Zeglis/Baanpad**
Fietsers uit het oosten lopen het risico tegen een uitgestoken stoeprand te rijden (bij de nieuwbouwfijt)
- Bestevaerstraat**
Sociaal onveilig (de prikker kan ook een ander deel van deze betreffen)
- Meis Stokelaan**
Sociaal onveilige straat/hangjeugd (3x). De prikker kan elders MSlaan meer van toepassing zijn
- Nieuw Overdiepark**
Sociaal onveilig gebied Sportschool onveilig gebied
- Park Oosterhout**
Sociaal onveilig gebied (13 x) Jammer bijv. voor route Centru Tuinderspad (2 x genoemd) Park slecht verlicht (3x) Een mel vindt dat ook zo horen ivm rust dieren. Iemand vindt het pretti het ...
- Rhijnvis Feithlaan**
Bij parkeerterrein sociaal onveilig: verdachte jongens met wachtende auto's
- Schelphoek**
Slecht verlicht
- Langestraat**
Tekort aan stallingsplaatsen bij de Hema
- Langestraat**
Fietsrijdverbod
- De Mare**
Verbod om te fietsen: hef dat op na 18 uur.
- Park Oosterhout**
Fietspad is weggehaald

4 Conclusie en aanbevelingen

Er zijn goede uitgangspunten voor het fietsen in Alkmaar Overdie. Bij een aantal wijkbewoners en organisaties is de wil aanwezig om een aantal mogelijke activiteiten op te pakken waarmee wijkbewoners worden gestimuleerd tot (vaker) fietsen en waarmee tevens de sociale cohesie wordt bevorderd. Daarnaast liggen er kansen om de fietsveiligheid binnen de wijk en naar andere wijken te verbeteren door aanpassingen in het fietsroutenetwerk.

Maar allereerst een opsomming van de activiteiten om vanuit de wijk zelf het fietsen te stimuleren.

Bij elke activiteit wordt het belang ervan toegelicht.

- **Een structureel aanbod van fietslessen in een veilige omgeving. Maak hiervoor vaste afspraken met Life072 om gebruik te maken van hun grote hal.**

Toelichting. Het is erg belangrijk dat je leert fietsen zonder last te hebben van pottenkijkers, veel wind of een nat wegdek. Met de oude fabriekshal beschikt Life072 over een accommodatie die uitstekend geschikt is én in de wijk is gelegen. De zojuist beëindigde fietscursus heeft laten zien dat deze accommodatie zeer wordt gewaardeerd.

- **Een groep van ervaren fietsers die beginnende fietsers uit Overdie helpt vertrouwd te raken in het dagelijks verkeer. Deze groep zgn. 'fietsmaatjes' zou organisatorisch onlosmakelijk moeten worden verbonden aan een fietscursus.**

Toelichting. Hoewel de Fietsersbond deze keer het mogelijk heeft gemaakt dat 22 allochtone vrouwen 12 fietslessen hebben gekregen, zullen slechts enkelen zelfstandig kunnen of durven deelnemen aan het verkeer. Het is uiterst belangrijk dat tijdens de eerstvolgende weken na de laatste les een ervaren fietsster een aantal keren met een beginnende fietser meefietst naar het winkelcentrum, de volkstuin, de school van de kinderen, de stad, voor een tochtje enz.

- **Meer leenfietsen voor de Speel-o-theek, zowel voor volwassenen als voor kinderen.**

Toelichting. De Speel-o-theek, nog steeds gevestigd aan de Arcadialaan, voorziet in de behoefte om een fiets tijdelijk te lenen, bijvoorbeeld in verband met de fietslessen.

- **Een groep ouders van basisschoolleerlingen die op de schoolpleinen fietsbehendigheidswedstrijden organiseren voor verschillende leeftijden.**

Toelichting. Jong geleerd, oud gedaan. Dat geldt zeker voor fietsen. Zo vroeg mogelijk goed leren fietsen is goed voor de motorische en geestelijke ontwikkeling van het kind.

- **Een 'fietsreparatiecafé' met mensen die fietsen kunnen repareren of die dat hebben geleerd. De fietsmakers van Wiel-aan-wiel in de Vondelstraat zijn bereid een basiscursus te geven aan wijkbewoners die zo'n groep willen vormen.**

Toelichting. Een betrouwbare fiets is een *basisvoorwaarde* om zelfverzekerd te kunnen fietsen. De relatief grote opkomst van wijkbewoners op zaterdag 18 mei j.l. in de Thomas á Kempislaan die hun fiets hebben laten controleren en repareren, bewijst dat veel fietsen niet voldoende in orde zijn.

- **Een ruilbeurs voor kinderfietsen.**

Toelichting. Het is belangrijk dat kinderen altijd fietsen op een goed passende fiets. Dan hou je er plezier in en leer je groeienderwijs vanzelf om te gaan met de steeds grotere afstand tussen zadel en wegdek. Vaak is een fiets na twee jaar al weer te klein. Het is daarom handig én goedkoop als ouders in Overdie onderling kinderfietsen kunnen ruilen. Deze activiteit is wellicht te combineren met het 'fietsreparatiecafé' (kunnen de fietsen ook meteen even worden nagekeken).

Hieronder volgende de belangrijkste verbeterpunten in het fietsnetwerk en bijbehorende voorzieningen. Deze zijn gebaseerd op de resultaten uit de enquête en de bevindingen van de onderzoeker in de wijk.

- Richt het Geert Groteplein opnieuw in en scheidt daarbij de fiets en het autoverkeer op vergelijkbare wijze als dat enkele jaren geleden is gebeurd bij het station Alkmaar Noord (het parkeerterrein aan de zijde van de Hertog Aalbrechtweg). De huidige situatie behoort onder de geënquêteerden tot de top van de klachten.

- Plaats bij de winkels dezelfde fietsparkeerhekjes als bij het winkelcentrum aan de Wendelaarstraat. Voor de boodschappende fietser zijn deze het meest geschikt.

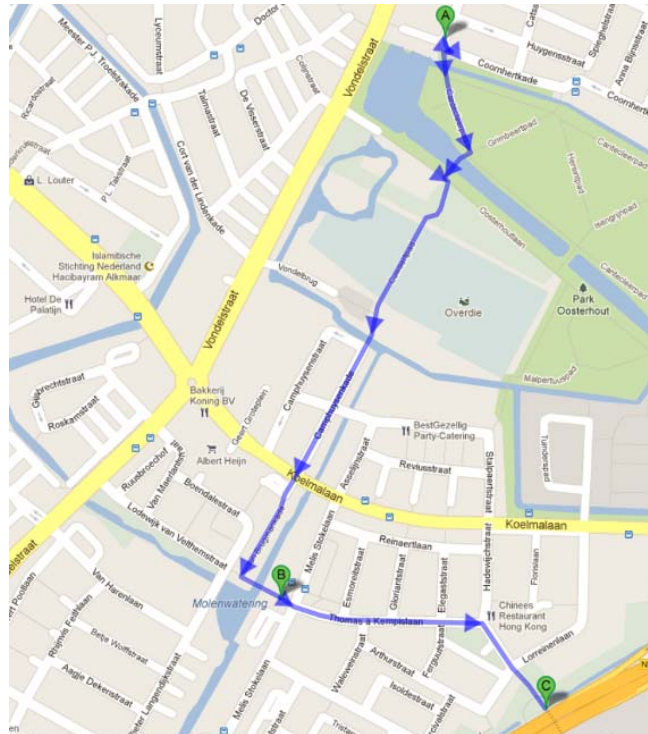

Zeker de minder vaardige fietsers zijn gebaat bij zo weinig mogelijke gecompliceerde verkeerssituaties. Een aantrekkelijke, autoluwe fietsroute nodigt uit tot (vaker) fietsen.

- Completeer daarom een grotendeels al aanwezige, zeer autoluwe fietsroute tussen Nieuw Overdie en de binnenstad (zie kaart). De volgende maatregelen zijn daarvoor nodig:

1. Bouw in Oosterhout het meest westelijk gedeelte van het Canteleerpad om tot een fiets-wandelpad;
2. Realiseer langs de Jan Brugmankade een fietspad;
3. Richt de Thomas á Kempislaan en het zuidelijke deel van de Hadewijchstraat in als een fietsstraat (dat kan op sobere wijze);

Bijkomend voordeel is dat hiermee de vindbaarheid enorm verbetert van de fietstunnel onder de Ommering en het fietspad langs de Ommering.

- Besteed meer aandacht aan het veilig(er) maken van de schoolroutes
- Stel in de directe omgeving van de basisscholen tijdens de breng- en haalperiodes een autoparkeerverbod in en creëer elders een zgn. 'zoen-en-zoef' mogelijkheid.
- Verlaag de druk op de Koelmalaan door de wachttijden bij het Kooimeerplein te verkorten. Hierdoor zullen fietsers veiliger kunnen oversteken
- Maak alle oversteken op de Vondelstraat veiliger
- Verbeter de oversteken aan de Noordzijde van de Friesebrug en de oversteken bij de Zeswielen.

Er worden relatief veel fietsen gestolen bij de flat- en portiekwoningen. Dit komt mede omdat het lastig is in een krappe berging je fiets te stallen die niet zelden ook nog eens moeilijk toegankelijk is. Daardoor gebruiken bewoners vaak de fietsrekken buiten bij de ingang. Deze staan daardoor vaak overvol wat weer bezoekers ontmoedigt om met de fiets te komen.

- Los samen met de woningcorporaties het probleem op. Breng meer fietshekjes aan en bekijk bij elke van de drie hoge flats de mogelijkheid van een afgesloten, transparante fietsparkeervoorziening in het zicht van de ingang.
- Realiseer zo spoedig mogelijk bij het nieuwe gezondheidscentrum De Entree de fietsparkeervoorzieningen.
- Zorg voor eenvoudige fietsparkeervoorzieningen bij Life072 die voldoende capaciteit hebben voor de schoolevenementen.
- Stimuleer sportverenigingen, scholen etc tot de aanschaf van goede fietsparkeervoorzieningen, onder andere voorzien van een goed bereikbare aanbindmogelijkheid t.b.v. een kettingslot.
- Bij voetbalwedstrijden en evenementen in het AZ-stadion parkeert een deel van de bezoekers hun auto in Overdie wat daar tot overlast leidt. Echter, dit levert ook veel hinder op voor de vele fietsers naar het stadion. Gedwongen door de wandelende meute automobilisten op het fietspad worden zij gedwongen om *tussen het Kooimeerplein en het stadion* de laatste 650 meter wandelend af te leggen. Dat duurt 8 á 10 minuten in plaats van 2 minuten; dus zo'n 6 á 8 minuten reistijdverlies voor de fietsers. De volgende maatregel zal niet alleen voor dit fietsersprobleem een oplossing zijn maar ook tot minder autoparkeeroverlast in Overdie leiden: Breng, over die lengte van 650 meter, tussen het fietspad en het wandelpad een hek aan en laat een verkeersregelaar op de kruising met de Stadionweg de oversteekbewegingen van de wandelaars in goede banen leiden. Een deel van de (tijd)calculerende automobilisten die tot een half uur fietsen van het stadion woont zal gaan fietsen omdat deze voor het laatste deel van de reis een tijdwinst boekt van tenminste 15 minuten (vroegere zoektijd naar autoparkeerplaats in Overdie valt weg plus een looptijd naar het stadion van 12 á 15 minuten). Dus, minder parkeeroverlast in Overdie.

Tot slot enkele 'quick wins':

- Verwijder komende winter bij de eerstvolgende strooibeurt alle paaltjes. Plaats deze na de winter niet terug tenzij er klachten komen en naar het verkeerkundig oordeel van de gemeente de klacht gegrond is. Verbeter de uitvoering van de volgens de aanbevelingen van het Fietsberaad.³
- Verbeter het sneeuwvegen op de fietsstroken.
- Maak schoolroutes én de schoolomgeving tot prioriteiten voor het strooien. Maak breed bekend dat deze routes als eerste gestrooid worden.
- Asfalteer de fietspaden naar en in de fietstunnel onder de Ommering naar en van de Boekelermeer.

³ Zie <http://www.fietsberaad.nl/index.cfm?lang=nl&repository=Fietsberaadpublicatie+19a>

Bijlage: resultaten van de enquête *(met eigen paginanummering)*